

УДК 378:027.021:004.738.5:81'37

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2026-13-03-06>

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ВЕБОРІЄНТОВАНА ЦИФРОВА КОЛЕКЦІЯ ОСВІТЯНСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ»

SEMANTIC ANALYSIS OF THE CONCEPT OF “WEB-ORIENTED DIGITAL COLLECTION OF AN EDUCATIONAL LIBRARY”

Марина Ростока

Кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
завідувач відділу наукового інформаційно-аналітичного
супроводу освіти, старший науковий співробітник
відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення,
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-1891-5482

Marina Rostoka

Ph. D (in Education), Senior Researcher,
Head of the Department of Scientific Information and
Analytical Support of Education, Senior Research in the
Department of Digital Technologies and Computer Systems,
V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine,
NAES of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1891-5482
marilvross@gmail.com

Автором актуалізовано доцільність проведення семантичного аналізу поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» та його термінополя як складного категоріального конструкту дефініцій, що формується на перетині бібліотекознавства, вебтехнологій, інформаційної аналітики, цифрової гуманітаристики та цифрової освіти. Метою дослідження є порушення проблеми семантичного аналізу поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» та представлення проміжних результатів теоретико-аналітичного етапу наукового дослідження «Культурологічні засади використання веборієнтованих цифрових колекцій освітянських бібліотек» (2026–2028, 0126U001416), що виконується відділом цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. Методологічну базу дослідження становить сукупність підходів, зокрема таких, як: семантичний, структурно-логічний; системний; контекстуальний; термінологічний; трансдисциплінарний та ін. З'ясовано, що веборієнтованість характеризує як канал доступу, так і принципи організації взаємодії користувачів з колекцією, її навігацію, пошукову функціональність, семантичну пов'язаність та інтеграцію у відкритий інформаційний простір. Обарунтовано потребу в уточненні змісту зазначеного поняття у зв'язку з трансформацією традиційних бібліотечних ресурсів у єдину систему відкритої інформаційної бази знань. Встановлено, що веборієнтована цифрова колекція не зводиться до сукупності оцифрованих документів, а передбачає цілеспрямований відбір, структуризацію, опис, ідентифікацію, зберігання, представлення та забезпечення доступу до взаємопов'язаних цифрових об'єктів. Відповідно, визначено інформаційно-ресурсний, технологічний, метаданий, семантичний, комунікаційний, користувацький та інституційний концепти досліджуваного поняття. Запропоновано авторське визначення поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки». У перспективі подальших дослідницьких розвідок передбачається розроблення семантичної моделі веборієнтованої цифрової колекції освітянської бібліотеки, визначення її онтологічної структури, системи метаданих, критеріїв семантичної повноти та інтегровальності, а також формування методики оцінювання її інформаційно-аналітичної якості. Стаття є проміжним результатом теоретико-аналітичного етапу прикладного наукового дослідження, тобто є теоретичною.
Ключові слова: веборієнтована цифрова колекція; єдиний інформаційний простір відкритої освіти; освітянська бібліотека; семантичний аналіз.

The author highlights the relevance of conducting a semantic analysis of the concept of “web-oriented digital collection of an educational library” and its terminological field as a complex categorical construct of definitions that emerges at the intersection of library science, web technologies, information analytics, digital humanities, and digital education. The purpose of this study is to address the issue of semantic analysis of the concept of a “web-oriented digital collection of an educational library” and to present the interim results of the theoretical and analytical phase of the research project “Cultural Foundations for the Use of Web-Oriented Digital Collections in Educational Libraries” (2026–2028, 0126U001416), which is being conducted by the Department of Digital Technologies and Computer Support at the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine. The methodological framework of the study consists of a set of approaches, including the following: semantic, structural-logical, systemic, contextual, terminological, transdisciplinary, and others. It has been established that web-oriented design characterizes both the access channel and the principles governing user interaction with the collection, its navigation, search functionality, semantic connectivity, and integration into the open information space. The need to clarify the meaning of this concept has been substantiated in light of the transformation of traditional library resources into a unified system of an open information knowledge base. It has been established that a web-based digital collection is not merely a collection of digitized documents, but involves the purposeful selection, structuring, description, identification, preservation, presentation, and provision of access to interrelated digital objects. Accordingly, the information-resource, technological, metadata, semantic, communication, user, and institutional concepts of the studied concept have been identified. An original definition of the concept “web-oriented digital collection of an educational library” is proposed. Future research is expected to include the development of a semantic model for a web-based digital collection of an educational library, the definition of its ontological structure, metadata system, and criteria for semantic completeness and interoperability, as well as the formulation of a methodology for evaluating its informational and analytical quality. This article represents an interim result of the theoretical-analytical phase of applied scientific research; that is, it is theoretical in nature.

Key words: web-based digital collection; unified information space for open education; educational library; semantic analysis.

ВСТУП

Цифровізація та цифрова трансформація освітянських бібліотек зумовлюють суттєву зміну способів формування, організації, представлення та використання інформаційних ресурсів. Нині традиційні бібліотеки поступово перевтілюються у новий цифровий формат та розвивають відкриту цифрову інфраструктуру, за якою бібліотечний ресурс діє як об'єкт зберігання, так і як структурно-логічний складник інформаційно-знаннєвої системи. Специфічної актуальності ця тенденція набуває для бібліотек, діяльність яких пов'язана із забезпеченням науково-інформаційних потреб освітян – педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, здобувачів освіти, управлінців та інших суб'єктів освітньо-наукового процесу. У такому контексті цифрова колекція має забезпечувати не просто відкритий доступ до окремих електронних документів, а й сприяти їх смислому поєднанню, контекстуалізації, розширеному пошуку, функціональній навігації, трансдисциплінарному взаємозв'язку і повторному використанню.

Слід звернути увагу на те, що у науково-освітньому бібліотекознавстві поняття «цифрова колекція» використовується досить широко, однак його зміст залишається контекстно залежним. Зокрема, цифрову колекцію розглядають як сукупність пов'язаних цифрових об'єктів, що мають спільну тематичну, інституційну, історичну або функціональну основу.

Отже, виникає наукова потреба з одного боку – надати характеристики окремих цифрових колекцій, а з іншого – концептуалізувати поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» (далі – WDC-EduLib), яке відображало б їх веборієнтовану, семантичну та освітню природу.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Проблематика веборієнтації цифрових бібліотек і цифрових колекцій представлена широким колом зарубіжних та українських досліджень, зокрема у працях таких науковців, як:

– А. Гуралюк, яким актуалізовано розроблення і реалізацію цифрової колекції «Вчені НАПН України», що слугує підґрунтям розвитку цифрових колекцій Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського та акцентовано увагу на переході від традиційних баз даних бібліотеки до інтелектуалізованих баз знань, із використанням онтологічного підходу і забезпеченням семантичної сумісності та інтеграції інформаційних ресурсів [1];

– А. Джексон (A. Jackson), О. Заваліна (O. Zavalina), С. Люк (S. Luke), К. Палмер (C. Palmer), Т. Страттон (T. Stratton), М.-Дж. Хан (M.J. Han), якими розкрито значення колекційного рів-

ня метаданих для тематичного доступу, навігації та семантичного змісту цифрових ресурсів та зауважено на вагомості підходу цифрового кураторства, за яким цифрова колекція постає результатом цілеспрямованого відбору, опису, структурування, збереження та представлення цифрових об'єктів [3; 9; 10];

– І. Лобузн, яким досліджено цифрові колекції наукової бібліотеки як комплекс інформаційних ресурсів і мережевої комунікації, акцентуючи увагу на технологічній інфраструктурі, описі, управлінні, пошуку та публікації цифрових ресурсів [4];

В. Мамон, яким проаналізовано концептуалізацію відкритого інформаційного простору як середовища, у якому бібліотеки формують і підтримують цифрові колекції [5];

Н. Сенченко, якою описано зв'язок цифрових колекцій із накопиченням електронних документів, метаданих та міжнародними стандартами їх організації й збереження [8] та ін.

Для розуміння веборієнтованості ґрунтовними і вагомими є дослідження з вебсемантики, зв'язаних даних, метаданих та інтероперабельності, у яких розкрито відповідні підходи, зокрема вони розвиваються у працях, що стосуються дублінського ядра (Dublin Core) [6]; протоколом ініціативи відкритих архівів для збору метаданих (OAI-PMH) [7]; зв'язаних даних, що базуються на стандартних веб-технологіях (Linked Data: RDF та SPARQL – ключові технології у сфері зв'язаних даних) [2] та іншими стандартами й технологіями представлення структурованої інформації.

У такий спосіб глобальний науковий дискурс розглядає цифрову бібліотеку як складну соціотехнічну систему, що поєднує інформаційні ресурси, технологічну інфраструктуру, професійні практики та користувацькі комунікації. Важливим для сучасного розуміння цифрової колекції є підхід, відповідно до якого вона не обмежується набором електронних документів, а передбачає організовану систему інформаційних об'єктів, метаданих, засобів відкритого доступу та сервісів.

Між тим, слід констатувати, що поняття «веборієнтована цифрова колекція освітньої бібліотеки» як цілісний термінологічний конструкт досліджено недостатньо. Невирішеним залишається питання конвергенції цифрових колекцій, метаданих, вебресурсів, семантичних технологій та освітнього контексту в єдину структурно-логічну модель.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є представлення результатів семантичного аналізу поняття «веборієнтована цифрова колекція освітньої бібліотеки» (WDC-EduLib).

Відповідно до мети виокремлено завдання: визначити і обґрунтувати структурно-сміслові концепти досліджуваного поняття, встановити функціональні взаємозв'язки між його дефініціями та сформулювати авторське бачення у цьому контексті.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну основу проведених розвідок становить комплекс взаємопов'язаних підходів – семантичний (встановлення знаннявого змісту термінів (сенсів); структурно-логічний (виокремлення сімох взаємопов'язаних складників (концептів); системний (сприйняття цифрової колекції як цілісної системи); контекстуальний аналіз (визначення специфіки функціонування цифрових колекцій саме в освітньому бібліотечному середовищі); термінологічний зріз (зіставлення понять, які входять до термінополя досліджуваної дефініції); порівняльний метод (зіставлення понять «електронний ресурс», «цифровий документ», «цифрова бібліотека», «цифрова колекція», «вебресурс бібліотеки» та досліджуваного поняття); концептуальне моделювання (синтезування результатів за логічним конструктом «цифрові об'єкти ↔ організована цифрова колекція ↔ метадані ↔ семантичні взаємозв'язки ↔ вебсервіси ↔ користувацька взаємодія ↔ освітньо-науковий результат).

Базовим матеріалом теоретико-аналітичного дослідження є наукові джерела з проблематики цифрових бібліотек, цифрових колекцій, метаданих, вебресурсів, онтологічного моделювання та цифрового кураторства, а також наукові праці українських і закордонних дослідників.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для більшого розуміння зазначеної проблематики дослідження та на розв'язання завдань теоретико-аналітичного етапу прикладного наукового дослідження «Культурологічні засади викори-

стання веборієнтованих цифрових колекцій освітянських бібліотек» (2026–2028, 0126U001416, <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0126U001416/>), що виконується відділом цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, маємо за доцільне провести семантичний аналіз його базового термінологічного конструкту «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» (WDC-EduLib) та забезпечити понятійною базою хід наступних дослідницьких розвідок.

Так, поняттєва категорія «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» є багатоконцептним термінологічним конструктом за структурною логікою: «веборієнтована ↔ цифрова ↔ колекція ↔ освітянська бібліотека». При цьому кожна її дефініція виконує власну семантичну функцію. Зазначимо, що семантика поняття формується не шляхом механічного додавання значень окремих слів, а через їх функціональну взаємодію. Веборієнтована цифрова колекція – це не просто цифрова колекція певних обсягів оцифрованого контенту, розміщеного на якомусь сайті. Слід розуміти, що веборієнтованість цифрової колекції передбачає організацію інформації відповідно до логіки вебвзаємодії, пошуку, навігації, гіпертекстових зв'язків, семантичного представлення та конвергенції з іншими інформаційними системами.

Семантика дефініції «веборієнтована» (W) із сформованого вище логічного конструкту є найбільш функціонально навантаженим його складником. У найпростішому значенні веборієнтованість означає доступність ресурсу через вебтехнології. Проте для сучасної цифрової бібліотеки цього визначення недостатньо. Веборієнтованість передбачає мережеву доступність, вебінтерфейс, гіпертекстову організацію, пошукову функціональність, навігацію, інтерактивність, адаптивність, постійні ідентифікатори, семантичні зв'язки та можливість конвергенції з іншими інформаційними системами. Отже, веборієнтованість слід розуміти як принцип організації цифрової колекції відповідно до можливостей вебсередовища.

Семантика дефініції «цифрова» (D) характеризує формат існування інформаційного об'єкта та технологічний спосіб його опрацювання. Цифровий об'єкт може бути оцифрованою копією фізичного документа, створеним у цифровому форматі документом (born-digital), цифровим зображенням, текстовим файлом, аудіо- чи відеоматеріалом, набором даних, електронним виданням, цифровим освітнім ресурсом або вебресурсом. Одночасно оцифрованість не є достатньою ознакою колекції. Сукупність файлів сама по собі ще не утворює цифрової колекції. Тобто, оцифрованість у досліджуваному понятті має як форматно-технологічне, так й організаційно-інформаційне значення.

Семантика дефініції «колекція» (C) передбачає не тільки множинність об'єктів, а їх об'єднання за певною ознакою та цілеспрямовану організацію. Тобто цифрова колекція дає змогу об'єднувати документи за тематикою, авторством, хронологією, територіальною ознакою, типом документа, належністю до певної установи, освітньою галуззю, науковим напрямом, подією, персоналією або проблематикою. Важливим тут є зрозуміти відмінність між масивом цифрових об'єктів (кількісна сукупність) і саме цифровою колекцією (структурована та концептуально організована сукупність).

Семантика дефініції «освітянська бібліотека» (EduLib) задає інституційний і предметний контекст досліджуваному логічному конструкту поняття. Зауважимо, що освітянська бібліотека відрізняється від універсальної цифрової бібліотеки передусім специфікою інформаційних потреб її цільової аудиторії, до якої належать педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (дослідники), здобувачі педагогічної освіти, бібліотечні працівники, працівники органів управління освітою, методисти та освітні аналітики та інші категорії освітян. Відповідно, тематична організація цифрової колекції освітянської бібліотеки має враховувати структурну логіку педагогічного знання.

Таким чином, на основі одержаних результатів семантичного аналізу доцільно розглядати структурно-логічну модель поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» як альтернативну систему з досліджених нами сімох взаємопов'язаних концептів (табл. 1) та мати уявлення про суть і зміст суміжних понять основного термінополя цього концепту (табл. 2).

Також вважаємо за необхідність врахувати, що одним із ключових результатів семантичного аналізу є встановлення специфічної ролі метаданих, які виконують ідентифікаційну, описову, структурну, адміністративну та семантичну функції WDC-EduLib. Саме семантичний вимір перетворює цифрову колекцію зі звичайного сховища (бази даних) на інформаційно-знанняву

систему (бази знань). У цьому контексті метадані забезпечують як пошук потрібного документа, так і його включення у систему понять, персоналій, установ, тем, подій та інших пов'язаних ресурсів. Тобто метадані є семантичним механізмом веборієнтованої цифрової колекції освітньої бібліотеки.

Таблиця 1

**Семиконцептна структурно-логічна модель поняття
«веборієнтована цифрова колекція освітньої бібліотеки»**

№	Концепт	Зміст	Провідна функція
1	Інформаційно-ресурсний	цифрові документи, публікації, освітні ресурси, мультимедіа	формування змістового ядра цифрової колекції
2	Колекційно-логікоструктурний	тематична, хронологічна, персональна, інституційна організація	систематизація інформаційних цифрових ресурсів
3	Метаданійний	бібліографічні, адміністративні, технічні, структурні, правові метадані	опис та ідентифікація цифрових ресурсів
4	Семантичний	контрольовані словники, рубрики, онтології, взаємозв'язки між поняттями	розкриття смислових взаємозв'язків у кожному цифровому освітньому ресурсі
5	Технологічний	програмна платформа, бази даних API, протоколи, системи зберігання	функціонування вебресурсу цифрової колекції
6	Вебкомунікаційний	пошук, навігація, гіперпосилання, інтерактивність, доступність	взаємодія користувачів з вебресурсом цифрової колекції
7	Інституційно-освітній	бібліотека, її політики, цільові групи, освітні та наукові завдання	встановлення вектору призначення цифрової колекції

Джерело: складено автором

Таблиця 2

**Порівняльний зріз семантичного дослідження суміжних понять
концепту «веборієнтована цифрова колекція освітньої бібліотеки»**

Поняття	Визначальна ознака	Порівняльний висновок
Електронний ресурс	окремий цифровий інформаційний об'єкт	не обов'язково є частиною організованої колекції
Цифровий документ	документ (ресурс) у цифровій формі (born-digital)	характеризує окремий об'єкт
Електронна бібліотека	система організації та доступу до цифрових ресурсів	має ширший інституційно-технологічний масштаб
Цифрова бібліотека	комплекс цифрових ресурсів, сервісів і технологій	колекція є її складником
Цифрова колекція	організована сукупність пов'язаних цифрових об'єктів	не обов'язково має виражену веборієнтованість
Вебресурс бібліотеки	інформаційне представлення бібліотеки у вебсередовищі	не обов'язково є колекцією
Веборієнтована цифрова колекція	цифрова колекція, організована для вебдоступу та мережевої взаємодії	спеціалізований різновид цифрової колекції
Веборієнтована цифрова колекція освітньої бібліотеки (WDC-EduLib)	тематично та інституційно зорієнтована цифрова колекція освітньої сфери	поєднує ресурсний, вебтехнологічний, семантичний та освітній виміри

Джерело: складено автором

Розглядаючи веборієнтованість як семантико-функціональну властивість, зробимо наголос на тому, що принциповим є уникнення ототожнювання веборієнтованості цифрової колекції із звичайним розміщенням її на вебсайті. Зауважимо, що веборієнтованість має чотири специфічних рівні: доступовий (оперативне отримання відкритого доступу до цифрових об'єктів через вебкомунікацію); навігаційний (функціональне переміщення між колекціями, об'єктами та пов'язаними з ними ресурсами); семантичний (встановлення смислових трансдисциплінарних взаємозв'язків між об'єктами, персоналіями, установами, темами, подіями та документами); інтеграційний (реалізація взаємодії колекції з іншими цифровими системами через стандарти,

протоколи, API та ідентифікатори). Отже, веборієнтована цифрова колекція має функціонувати як вузол мережевого інформаційного середовища, а не як ізольована портална сторінка бібліотечного вебсайту.

Таким чином, враховуючи результати проведеного аналізу, на нашу думку, веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки – це структурована, тематично та інституційно організована сукупність взаємопов'язаних цифрових інформаційних об'єктів освітнього і педагогічного спрямування, яка функціонує у вебсередовищі на основі системи метаданих, засобів семантичного структурування, розгалуженого пошуку, функціональної навігації, ідентифікації та мережевої конвергенції, яка забезпечує відкритий або регламентований доступ, використання та повторне залучення інформаційних ресурсів у науковій, освітній, професійній та інформаційно-аналітичній діяльності.

Запропоноване авторське визначення принципово відрізняється від вузького трактування цифрової колекції як сукупності оцифрованих документів та його концептуальна структура має трансдисциплінарні взаємозв'язки за логікою: «цифрові об'єкти ↔ структурована колекція ↔ метадані ↔ семантичні технології ↔ вебвзаємодія ↔ система освітньо-наукового використання».

Також, підсумовуючи вище зазначене, визначаємо семантичне ядро поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» у якості семи взаємопов'язаних категорій: «комплекс цифрових документів ↔ цифровий об'єкт ↔ цифрова колекція ↔ метадані ↔ семантичне термінополе ↔ вебсередовище ↔ інституційно-освітня реалізація». На наш погляд, саме ця послідовність відображає логіку перетворення окремого цифрового документа на елемент організованої інформаційно-знаннєвої системи.

ДИСКУСІЯ

Одержані аналітичним шляхом результати підтверджують доцільність розгляду веборієнтованої цифрової колекції як складної інформаційно-знаннєвої системи. Запропонована структурно-логічна семантична модель розвиває традиційне бібліотекознавче розуміння суто колекції, доповнюючи його технологічним і семантичним вимірами. Принципово важливим є розмежування оцифрованості та веборієнтованості. Цифрова колекція може існувати як локальне або закрите сховище, тоді як веборієнтована цифрова колекція передбачає спеціальну організацію інформації для мережевої взаємодії, навігації, пошуку, гіпертекстових зв'язків та інтеграції з іншими цифровими системами. Семантичний вимір забезпечує перехід від цифрового сховища (бази даних) до інформаційно-знаннєвої системи (бази знань). Адже семантизована цифрова колекція має забезпечувати як пошук відповідного документа, так і має надавати змогу виявлення його трансдисциплінарних взаємозв'язків із темами, персоналіями, установами, освітніми галузями та іншими ресурсами. До того ж, освітня специфіка веборієнтованої цифрової колекції освітянської бібліотеки визначає її змістову спрямованість. Для освітянської бібліотеки принциповими стають категорії «педагог», «дослідник-освітнянин», «освітній рівень», «освітня політика», «заклад освіти», «наукова школа» та інші поняття предметної галузі.

Запропонований підхід розширює ресурсно-технологічне трактування цифрової колекції, представлене у праці І. Лобузін [4], через включення семантичного, вебкомунікаційного та інституційно-освітнього складників. На відміну від досліджень, зосереджених переважно на метаданих та організації цифрових ресурсів [8–10], у цьому дослідженні зазначені характеристики інтегровано в єдину семиконцептну структуру поняття веборієнтованої цифрової колекції освітянської бібліотеки.

Практична цінність запропонованої моделі полягає в створенні можливостей оцінювати цифрову колекцію як за кількістю документів, так і за повнотою метаданих, рівнем семантичної структурованості, вебдоступністю, інтероперабельністю, якістю функціонала навігації та відповідністю освітнім потребам користувачів. Подальша емпірична перевірка, зокрема кваліметрична, потребує кількісних показників повноти метаданих, кількості семантичних зв'язків, пошукової релевантності та користувацької задоволеності. Також однією із траєкторій розвитку семантичного аналізу поняттєво-категоріального апарату є забезпечення термінологічною базою розв'язання прикладних завдань наукового дослідження «Науково-аналітичний супровід єдиного інформаційного простору відкритої освіти» (2026–2028, 0126U001421, <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0126U001421/>), що виконується відділом наукового інформа-

ційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.

ВИСНОВКИ

Проведений семантичний аналіз дає підстави розглядати поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» як складний трансдисциплінарний конструкт, сформований на перетині бібліотекознавства, інформаційних технологій, цифрової гуманітаристики та освітніх наук. Встановлено, що його семантична структура складається з чотирьох логічно-взаємопов'язаних на трансдисциплінарному рівні базових термінів: «веборієнтована», «цифрова», «колекція» та «освітянська бібліотека», які реалізують специфічні функції: технологічну, форматно-інформаційну, структурно-організаційну та інституційно-предметну. Доведено, що цифрова колекція не може ототожнюватися із сукупністю оцифрованих документів, тобто її сутнісними характеристиками є цілеспрямований відбір, системна організація, описова характеристика, ідентифікація, збереження, доступність та взаємопов'язаність цифрових об'єктів. Обґрунтовано, що веборієнтованість є не лише технологічною характеристикою доступу до колекції, а визначається комплексною властивістю, що охоплює вебнавігацію, розширений пошук, інтерактивність, семантичні взаємозв'язки, постійні ідентифікатори та інтероперабельність. Концептуалізовано сім структурних складників веборієнтованої цифрової колекції освітянської бібліотеки: інформаційно-ресурсний, колекційно-логікоструктурний, метаданийний, семантичний, технологічний, вебкомунікаційний та інституційно-освітній. Зокрема підкреслено значущість семантичного складника, який забезпечує перехід від організації бази даних цифрових документів до організації бази знань.

Отже, веборієнтовану цифрову колекцію освітянської бібліотеки доцільно концептуалізувати як інформаційно-знаннєву систему (базу знань), в якій цифрові документи, метадані, семантичні взаємозв'язки, вебтехнології та освітньо-наукові потреби користувачів утворюють єдине функціональне трансдисциплінарне цільове поле.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в концептуалізації поняття «веборієнтована цифрова колекція освітянської бібліотеки» як цілісного інформаційно-знаннєвого конструкта та виокремленні його семіконцептної структури, що інтегрує інформаційно-ресурсний, колекційно-логікоструктурний, метаданий, семантичний, технологічний, вебкомунікаційний та інституційно-освітній складники.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні семантичної моделі веборієнтованої цифрової колекції освітянської бібліотеки, визначенні її онтологічної структури, системи метаданих, критеріїв семантичної повноти та інтероперабельності, а також у формуванні методики оцінювання її інформаційно-аналітичної якості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Guraliuk, A. (2025). Tsyfrova kolektsiia «Vcheni NAPN Ukrainy»: tekhnolohiia, zmist, znachennia [Digital Collection 'Scientists of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine': Technology, Content, Significance]. *Naukovo-pedahohichni studii - Research and Educational Studies*, (9), 243–257. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2025-9-243-257> [in Ukrainian].
2. Linked Data in Libraries (n.d.). *EBSCO*. <https://about.ebsco.com/linked-data>
3. Luke, S. M., Han, M.-J., & Stratton, T. (2024). Changes in Digital Collections and Their Metadata: A Longitudinal Study of UIUC Digital Library. *Journal of Library Metadata*, 24(3), 147–164. <https://doi.org/10.1080/19386389.2024.2338015>
4. Lobuzin, I. V. (2018). Tsyfrovi kolektsii naukovoï biblioteki: orhanizatsiia informatsiinykh resursiv ta merezhevoi komunikatsii [Digital Collection of Scientific Library: Organization of Information Resources and Network Communication of Users]. Candidate's thesis. Kyiv. <https://uacademic.info/ua/document/0418U002297> [in Ukrainian].
5. Mamon, V. (2026). Vidkrytyi informatsiinyi prostir yak seredovyshe formuvannia tsyfrovykh kolektsii [Open Information Space as an Environment for the Formation of Digital Collections]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty – Bulletin of the Book Chamber*, (5), 22–27. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2026.5\(358\).22-27](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2026.5(358).22-27) [in Ukrainian].
6. Metadata Education for the Digital Age (n.d.). Dublin Core Academy. <https://academy.dublincore.org/>
7. Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting (OAI PMH) (n.d.). <https://www.openarchives.org/pmh/>
8. Senchenko, N. (2023). Aktualni pytannia formuvannia tsyfrovykh kolektsii elektronnykh bibliotek [Actual Issues of Forming Digital Collections Electronic Libraries]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty – Bulletin of the Book*

Chamber, 1(318), 15–25. <https://visnyk.ukrbook.net/article/view/274647>. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.1\(318\).15-25](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.1(318).15-25) [in Ukrainian].

9. Zavalina, O. L. (2012). Exploring the Richness of Collection-Level Subject Metadata in Three Large-Scale Digital Libraries. *International Journal of Metadata, Semantics and Ontologies*, 7(3), 209–221. <https://doi.org/10.1504/IJMSO.2012.050182>

10. Zavalina, O. L., Palmer, C. L., Jackson, A. S., & Han, M. J. (2009). Evaluating Descriptive Richness in Collection-Level Metadata. *Journal of Library Metadata*, 8(4), 263–292. <https://doi.org/10.1080/19386380802627109>

Отримано: 08.08.2026

Прийнято: 18.09.2026

Опубліковано: 21.09.2026

© Copyright 2026 by the author(s)

This is an Open Access article distributed under the terms
of the Creative Commons CC-BY 4.0